

Случи ли Ви се да пътувате към Северозападна България, не пропускайте да посетите малкото крайдунавско градче Лом. Виещата се блестяща огърлица на голямата река, старите къщи, построени в стил „късен сецесион“ и „псевдо барок“, с романтични островърхи кулички – всичко това придава неповторимо очарование на града.

Живописен град с древна история

Лом има богата многовековна история

Още траките от времето на Херодот наричали селището Артанес. Около 29 г. от новата ера римляните изградили кастил и пътна станция и го нарекли Алмус. Счита се, че името е възприето от едноименната река (днес Лом), край която е разположен.

В пределите на Първата българска държава данните за Лом са от времето на хан Тервел. Вероятно селището е наречено така от славяните, които се заселили по тези места. Лом се развива като населено място и през Втората българска държава. При разделянето ѝ при цар Иван Александър в 1356 г., Лом влиза в границите на Видинското царство на неговия син Иван Срацимир.

Името на града се появява и на европейските карти през XVIII в. В края на века част от разбитата турска армия се заселва край Ломското кале. В картата „Европейската част на Турция“ (1811), градът е назован сред „по-забележителните градове на главните пътища“. През 1841 г., датският писател Ханс Кристиан Андерсен посещава българските земи по време на своето европейско пътешествие и споделя впечатленията си в пътеписа „Пътуване по Дунав“, част от неговия сборник с пътеписи, озаглавен „Базар на поета“: „Отляво гордо се издигаше

градът Лом-Паланка, със своя образ с растителност хълм и зелени благоухаещи градини, спускащи се надолу по реката“. Днес, ломските градини са също толкова зелени и благоуханни, избуяли под ежедневните грижи на стопаните си.

Голям пристанищен и търговски център

В последните четири десетилетия до Освобождението, Лом се издига като един от най-големите пристанищни търговски центрове за Северозападна България. Икономическият му разцвет е свързан с откриване на агенция „Императорско и кралско привилегировано дунавско параходно дружество“ (1838 г.). Проникването на западноевропейски стоки в пределите на Османската империя става през ломското пристанище. Шосето от Лом за София се превръща в главен търговски път за внос-износ към Кюстендил, Ниш и Пирот, Цариград, Браила и Галац, Пеща и Виена. За тези години Феликс Каниц пише: „Непосредствено преди Освобождението Лом е едно от най-важните пристанища по Долния Дунав с необикновено оживена търговия и бързо развитие...“. Към 1869 г. в него е имало около 120 магазина, 148 търговски кантори, 175 бакалници, 34 кафенета, 6 хотела, 2 мелници. Ломските тър-

говци разнасяли стоки по всички големи панаири. През 1880 г. Лом наброявал 7500 жители. През 1894 г. чехите Малотин и Хозман отварят пивоварна фабрика в крайдунавския град, която съществува и в наше време, произвеждайки популярната в региона бира „Алмус“.

Лом днес

Повече от 130 години след описаните събития, градът наброява 29 751 жители, а от икономическия растеж не е останал и помен. Някогашното оживено пристанище днес пази спомена за славните времена с няколко крана, разтоварващи основно дърва и въглища. Шосето наоколо е в окайващо състояние, както между впрочем и в голяма част от кварталите на града, а симпатичните навремето жилищни блокчета са необитаеми, ограбени и порутени. Подобна гледка може да се срещне навсякъде в Лом, като че ли вместо хора, в това райско кътче са се заселили призраци. Светлина в тунела е предстоящият рожден ден на Ломското пристанище, чието честване започва с откриването на неговата обновена визия на 18 октомври 2018 г. – товарен автоподход и прилежащата му пристанищна инфраструктура, модерни настилки, нови паркоместа, високотехнологично енергоспестяващо осветление и масивна стомано-

бетонна ограда са само част от новите придобивки на порта. В чест на годишнината от създаването на дунавското пристанище е валидирана тематична пощенска марка, която ще зарадва ценителите-колекционери. Дано всичко изброено спомогне за съживяването на този пристанищен център.

Няма да сгрешите, ако решите да се разходите край Дунава, където преди няколко години бе изградена крайбрежна алея; да се полюбувате на спокойната река; да отморите в крайдунавския парк, поддържан в добро състояние. Няма да можете да разгледате обаче шлепа-музей, на който през 1923 г. са били изхвърлени в Дунав заловените живи въстаници. От близо 20 години той е изоставен, а експонатите от музея са изчезнали – толкова по темата за паметниците и паметта. Май не си струва да отварям дискусиата защо с всички сили се стремим да унищожаваме знаците на миналото ни и как после ще разказваме на децата си за собствената си история!

И продължавам оптимистично – хубав е центърът на Лом – просторен, чист и уреден. В долния му край се извисява сградата на читалище „Постоянство“, създадено през 1856 г. от младия учител Кръстьо Пишурка (за една от първите ни обществени институции излезе статия в „Роден глас“ през 2016 г.). В горния край на площада кокетно изправят снага вече споменатите красиви къщи. Много от тях сега са паметници на културата, а в миналото са създавали семеен уют на богатите ломски търговски семейства. Ако продължите още по-нагоре по тази централна градска улица, няма как да не се спрете пред гимназия „Найден Геров“, открита през далечната 1878 г. и дала на България и на света стотици умни и талантиливи наши сънародници. Очевидно, един от тях никога не е забравил любимата си гимназия – през лятото на тази година, по сметката на школото са постъпили 2 075 000 долара, дарени от емигрирания в САЩ наш сънародник, д-р Андрей Георгиев. Те са предназначени за сти-

пендии на ученици от гимназията, за да следват в европейски университети и висши училища в България. Още 500 000 долара щедрият дарител е завещал на общината в Лом, а средствата ще бъдат използвани за ремонт на Спортната зала в града. През септември, д-р Андрей Георгиев бе посмъртно удостоен със званието „Почетен гражданин на гр. Лом“.

Сборният храм „Успение Богородично“ е културно-архитектурен паметник

Гимназия „Найден Геров“ е дала на България и на света стотици талантиливи наши сънародници

Тук е мястото да отбележа, че в деня на нашата разходка из крайдунавския град, имах предварително набелязани обекти, които исках да посетя. Един от тях беше Градският исторически музей – за съжаление, въпреки работния ден и звънеца на входа, приканващ посетителите да сигнализират за своето пристигане, никой не ни отвори, така че нямам и какво да разкажа.

Само на 50 метра по-нагоре, на високото, се издига Сборният храм „Успение Богородично“ – най-големият в града. Неговият строеж започва през 1863 г., но е спрял от местната турска власт. Веднага след Освобождението е създаден Комитет за доизкарване на църквата, тъй като всички събрани средства вече са похарчени за направата на девическото и мъжко училище. Богати и влиятелни ломчани отно-

во събират пари за издигане на храма и в годините 1894–1897 църквата е готова. Осветена е тържествено през лятото на 1906 г. Храмът е културно-архитектурен паметник от 1974 г. Неговото изграждане е дело на прочутия майстор Георги Новаков-Джонкар от с. Тресонче, Македония. Иконостасът е направен в началото на XX век. Стилът му е повлиян от руски тип икони, но като завършена изработка е от виенски модерен тип, характерен за градовете по Дунава от края на XIX век. Виещият се елемент-стилизирана лозница характеризира иконостаса, паметник на културата заради високата му художествена и изпълнителска стойност – за съжаление, авторът му не е известен. Огромна въздействаща сила има централният декоративен елемент с чувствително влияние на барока. Иконите са големи по размер и се различават от традициите на българската иконопис. Тук характерно е смесването на западни и руски влияния и модерни форми, съобразно тогавашните естетически представи на ломските богати и знатни граждани. Известни са имената на иконописците Нестор Трайков и сина му Данаил Несторов. Ако решите да посетите красивата църква, тя ще Ви посрещне, грееща от светлина и цветове.

Не мога да подмина Борунската църква, построена през XIII век, по време на царуването на българския цар Михаил Асен, античната крепост Алмус..., все интересни места в Лом, които исках да посетя, но, за съжаление, не разполагахме с достатъчно време. Всъщност, за радост, защото ще можем да се върнем отново в града – живот и здраве – през някое следващо жарко лято.

И накрая, още една идея от мен – всяка година, около 17 септември, се провеждат традиционните панаирни дни на града – една чудесна възможност да се порадвате на галещото слънце, да похапнете прясна дунавска риба и да се потопите в типичната за този край гостоприемна атмосфера. Лом го заслужава – въпреки тежкото си икономическо състояние в настоящето, той има с какво да Ви изненада и очарова. ♦